Suomen naisten sota

Vaasan Hietalahden Martat

21.10.2025

Ilkka Virtanen

Suomen Puolustusvoimat

- Suomella vahvat puolustusvoimat
  - Puolalla ja Suomella Euroopan vahvimmat
  - Suomen vahvuus yhtä suuri kuin muut Pohjoismaat yhteensä
- Toimintakykyinen armeija
  - Yleinen asevelvollisuus miehillä, koulutettu iso reservi
  - Vapaaehtoisjoukot (suojeluskunnat, maakuntakomppaniat)
  - Moderni kalusto
- Naisilla vapaaehtoinen varusmiespalvelu 1995 alkaen
  - 1000 h/v, yhteensä 10000 palvelusuoritusta
  - Sotilasura mahdollinen, viisi everstiluutnanttia (2018 -)

Naisten osallistuminen viime sotiin

Suomen väkiluku 1940 3,75 milj.

- Lapsia < 15 v. 1,0 milj., aikuisia 2,25 milj., eläkeläisiä > 60 v. 0,5 milj.
- Miehistä (1,15 milj.) rintamatehtävissä 0.60 milj.
- Naisista (1,10 milj.) osallistui sotatoimiin 0,20 milj., heistä puolet (0.10 milj.) myös rintamatehtäviin (ilman asetta)
- Rintamatehtävissä olleista pääosa järjestäytyneitä (Lotta Svärd, Rintamanaiset, Sotilaskotisisaret, Punainen Risti), myös yksittäisiä vapaaehtoisia
- Kotirintamanaisista 70000 osallistui PV:n tehtäviin (30000 siviilityönsä puitteissa, 40000 työvelvollisina), kaikki suorittivat tavanomaiset tehtävänsä, monet lisäksi rintamamiesten työt (”miesten työt” mukaan lukien)

Naisten tehtävät kahdella rintamalla

Kasvatus

- Sotien vaativissa olissakin naiset äitejä ja kodin hengettäriä
- Pienten lasten äidit eivät työvelvollisia
- Perustettiin päiväkoteja ja siirtoloita
- 70000 lasta sotalapsiksi Ruotsiin, 15000 jäi pysyvästi
- Naiset ottivat rintamalla olevien opettajien tehtäviä
- Jatkosodan aikana lotat toimivat opettajina talvisodassa menetetyille alueille palanneille lapsille

Vapaaehtoisopettaja

Tehtävät kahdella rintamalla

Hoito- ja hoivatyö

- Terveyshuollon tehtäviä oli rintamalla ja kotirintamalla, kenttäsairaaloissa ja sotilassairaaloissa
- Ammattilaisia ja opiskelijoita määrättiin näihin tehtäviin, lisäksi oli runsaasti vapaaehtoisia (lotat erityisesti)
- Veripalvelu ja kuljetukset vaativat paljon työvoimaa
- Sotilaspapit johtivat kaatuneitten huoltoa, käytännön työstä vastasivat pääosin naiset
- 90000 Suomen hevosta vaativat runsaasti perus- ja lääkinnällistä hoitoa

Vaikeasti haavoittuneet sotilassairaalaan

Kotiin tervehtymään

Tehtävät kahdella rintamalla

Suojelutehtävät

- ”Tornilotat” ilmavalvonta- ja säähavaintotehtävissä
- Lotat toimivat ilmavalvontakeskuksissa mm. viestittäjinä, radisteina ja puhelinkeskusvälittäjinä
- Valonheitinlotat saivat vihollispommittajat näkyviin ja lentäjät häikäistyiksi
- Lotat toimivat asutuskeskusten väestönsuojissa järjestely- ja neuvontatehtävissä, opastivat asukkaita kaasuvaaran torjunnassa

Tornilottien työpiste

Ilmapuolustusvalvontaa

Viestikeskuksessa

Tehtävät kahdella rintamalla

Muonitus

- Rintamilla muonituksesta vastasivat huoltojoukkojen muonituskommaniat, ”töpinän” miehet; rintamien takana työssä olivat myös naiset ja joukkojen siirtovaiheessa turvauduttiin lottien soppakanuunoihin
- Lottakanttiinit ja Sotilaskotisisarten sotilaskodit olivat suosittuja vapaa-ajan viettopaikkoja
- Rintamalla tarvittava leipä leivottiin kotirintamalla, lotat huolehtivat; parhaimmillaan leipää tuotettiin 100000 kiloa päivässä
- Naiset valmistivat säilykkeitä ja kuivia tuotteita kotirintaman elintarviketehtaissa.

Lottakanttiini maastossa

Nuorena aloitettiin

Tehtävät kahdella rintamalla

Varushuolto

- Vaatetustehtaiden naisvaltainen työvoima koostui palkkatyövoimasta, työvelvollisista ja vapaaehtoisista, perustettiin myös vapaaehtoisompelimoja
- Sukkia neulottiin aina ja joka paikassa, suurtakoitakin
- Tekstiili- ja jalkineteollisuus oli valjastettu PV:n tarkoituksiin
- PV:n varushuolto vastasi vaatteiden pesusta ja korjauksesta
- Pesuhuoltoa myös rintamilla, miehet itse ja vapaaehtoiset naiset

Pesuhuoltoa rintamalla

Tehtävät kahdella rintamalla

Hyväntekeväisyys

- Pulassa olevat saivat laajaa tukea sekä taloudellisesti että henkisesti tuen ja neuvonnan muodossa
- Apua ja tukea antoivat sekä yksityiset vapaaehtoiset että järjestöt (Lotat, Martat, Maatalousnaiset, Punainen risti)
- Rintamapostin toiminnassa oli mukana paljon naisia sekä rintamalla että kotirintamalla; kirjeiden ja pakettien lähettäminen, vastaanotto ja jakelu, avustettiin myös kirjeiden kirjoittamisessa

Marttojen pakettilähetys lähdössä matkaan

Punaisen Ristin naiset ahertavat

Kirjeitä ja paketteja lähetettiin ja vastaanotettiin

Naisten töitä sota-aikana

Naisten töitä sota-aikana

Naisten töitä sota-aikana

Naisten töitä sota-aikana

Naisten töitä sota-aikana

Sankaruus ja uhrit

- Rintamasotilaista 90000 kaatui tai katosi ja 200000 haavoittui
  - Menehtyneistä 403 naisia, joista lottia 255
  - Kaatuneista sotilaista 60000 naimattomia
- Sotaleskiä 30000, sotaorpoja 50000
- Siviiliväestöä menehtyi pommituksissa ym. 4000

Äidin kolme poikaa kaatunut

Kaksi surevaa sotaleskeä

